

Atal a Mynd i'r Afael ag Islamoffobia

Cynnwys

	Tudalen
Cyflwyniad	4
Beth yw Islamoffobia?	4
Mwslimiaid yn y Deyrnas Unedig	5
Y ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â gwahaniaethu ar sail grefyddol	5
Polisiâu cenedlaethol i fynd i'r afael ag Islamoffobia ac eithafiaeth	6
Mynd i'r afael ag Islamoffobia ac eithafiaeth mewn lleoliadau addysg	8
i. Cynnwys cyrff allanol yn y gwaith o atal a mynd i'r afael ag Islamoffobia	9
ii. Cod gwisgo	10
iii. Trefniadau ar gyfer addoli a gweddio	11
Cyngor i aelodau NASUWT a Chynrychiolwyr NASUWT yn y Gweithle	12
Gwybodaeth bellach	12

Cyflwyniad

Mae Islamoffobia wedi gwaethygu dros y blynyddoedd diwethaf. Mewn rhai rhanbarthau, mae pobl wedi creu cysylltiad di-sail rhwng rhwydweithiau terfysgol, troseddau hawliau dynol a chymunedau Mwslimaidd yn gyffredinol. Mae hyn wedi fflamychu tensiynau hiliol a chrefyddol mewn rhai trefi a dinasoedd, ac mae'n bosib ei fod wedi cyfrannu at y don newydd o gefnogaeth i'r pleidiau gwleidyddol adain dde cryf.

Canlyniad yr holl ddatblygiadau hyn yw lefel uwch o bryder o fewn cymunedau Mwslimaidd a chymunedau eraill. Ni all ysgolion a cholegau osgoi'r tensiynau hyn, a dylai atal a mynd i'r afael ag Islamoffobia fod yn flaenoriaeth i bob ysgol a phob coleg.

Beth yw Islamoffobia?

Mae 'Islamoffobia' yn derm sy'n destun anghytundeb. Mae'n cael ei ddefnyddio'n aml i olygu ofn, casineb neu ragfarn ddi-sail tuag at Islam neu Fwslimiaid. Fodd bynnag, gellir defnyddio termau eraill hefyd i dynnu sylw at agweddau ychydig yn wahanol o'r broblem hon.¹ Er enghraifft, mae Swyddfa Sefydliadau Democraidd a Hawliau Dynol (ODIHR) yr OSCE a Mudiad Addysgol, Gwyddonol a Diwylliannol y Cenhedloedd Unedig (UNESCO) yn defnyddio'r term cyffredinol 'anoddefgarwch a gwahaniaethu yn erbyn Mwslimiaid'. Mae eraill yn defnyddio'r term 'hiliaeth yn erbyn Mwslimiaid' am fod hyn yn gosod yr anoddefgarwch am Fwslimiaid ym maes ehangach hiliaeth ac mae'n awgrymu bod categori crefyddol yn cael ei feirniadu ar sail hiliaeth.² Weithiau mae ystyr y gwahanol dermau hyn yn cael eu defnyddio'n gyfnewidiol.³

Mae NASUWT yn diffinio 'Islamoffobia' fel casineb neu elyniaeth ddi-sail tuag at Islam a allai gael ei gyfeirio yn erbyn unigolion neu grwpiau o bobl oherwydd yr hyn yw, neu'r hyn y mae pobl eraill yn ei gredu yw, eu cefndir neu uniaethiad crefyddol. Dehonglir y diffiniad hwn yn eang i gynnwys anoddefgarwch a gwahaniaethu yn erbyn Mwslimiaid a hiliaeth yn erbyn Mwslimiaid.

Hanfod Islamoffobia yw'r honiadau gan bobl fod Islam yn fygythiad i werthoedd dominyddol cymdeithasau'r Gorllewin. Efallai ei fod yn amlwg mewn cyflogaeth, yn y ffordd y darperir nwyddau neu wasanaethau, ac yn y ffordd gyffredinol y mae unigolion, grwpiau, mudiadau, cyrff neu sefydliadau nad ydynt yn Fwslimaidd yn trin cymunedau Mwslimaidd. Canlyniad Islamoffobia yw gwahaniaethu ac aflonyddu ac mae'n eithrio ac yn ymddieithrio unigolion a grwpiau o bobl o feysydd o fywyd cymdeithasol, gwleidyddol ac economaidd.

Gallai Islamoffobia gynnwys ystod o ymddygiadau ac arferion megis:

- ymosodiadau geiriol neu gorfforol uniongyrchol ar unigolion a grwpiau o bobl;
- gwahaniaethu mewn perthynas â chael swydd, nwyddau neu wasanaethau a hawliau ac iawnderau dinesig eraill; a
- diffyg sensitifrydd diwylliannol neu grefyddol, a allai greu rhwystrau sy'n atal

¹ Swyddfa Sefydliadau Democraidd a Hawliau Dynol yr OSCE ac UNESCO (2011): *Guidelines for Educators on Countering Intolerance and Discrimination against Muslims: Addressing Islamophobia through Education [Canllawiau i Addysgwyr ar Wrthwynebu Anoddefgarwch a Gwahaniaethu yn erbyn Mwslimiaid: Mynd i'r Afael ag Islamoffobia drwy Addysg]*, Warsaw.

² Ibid.

³ Ibid.

Mwslimiaid rhag dod yn rhan o gymdeithas a gwneud iddynt deimlo eu bod ar yr ymylon neu wedi'u heithrio.

Rhwng myfyrwyr mewn ysgolion a cholegau, gallai rhagfarn a hiliaeth o'r fath ymddangos fel:

- galw enwau;
- dweud 'jôcs' sarhaus;
- ymosodiad geiriol;
- graffiti;
- brawychu;
- eithrio o grwpiau ffrindiau; ac
- ymosodiad corfforol.

Mwslimiaid yn y Deyrnas Unedig

Yn ôl Cyfrifiad 2011, mae 12.9% o boblogaeth y Deyrnas Unedig yn dod o grwpiau lleiafrifoedd ethnig.⁴ Mae Mwslimiaid wedi byw yn y Deyrnas Unedig ers o leiaf 300 o flynyddoedd⁵ ac mae Cyfrifiad 2011 yn dangos mai'r Mwslimiaid yw'r grŵp crefyddol ail fwyaf (4.4% o boblogaeth y DU a 4.8% o'r boblogaeth yng Nghymru a Lloegr). Mae'r Cyfrifiad hefyd yn dangos bod cymunedau Mwslimaidd i'w cael ymhob rhanbarth sydd wedi'i chynnwys mewn Cyfrifiad yn y Deyrnas Unedig.

Mae'r Cyfrifiad yn dangos bod amrywiaeth ethnig a chrefyddol eang yng nghymdeithas y Deyrnas Unedig. Yn ogystal, mewn byd wedi globaleiddio, mae plant yn debygol o ddod i gysylltiad â phobl o wahanol gefndiroedd yn gymdeithasol ar y we, drwy deithio, ac mewn addysg, hyfforddiant a gwaith. Felly, mae angen i bob plentyn a pherson ifanc ddysgu am amrywiaeth a datblygu parch tuag at gredoau ac arferion gwahanol. Mae hyn yn achosi problem llawn cymaint i ysgolion a cholegau sydd â nifer isel o fyfyrwyr o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig ag ydyw i ysgolion a cholegau sydd â nifer fawr o fyfyrwyr o leiafrifoedd ethnig.

Y ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â gwahaniaethu ar sail crefyddol

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn gwahardd gwahaniaethu ar sail crefydd neu gred mewn cyflogaeth ac wrth ddarparu gwasanaethau, yn cynnwys addysg. Mae'r Ddeddf yn gwahardd gwahaniaethu uniongyrchol, gwahaniaethu anuniongyrchol, erledigaeth ac aflonyddu ar sail crefydd neu gred.⁶ Mae'r Ddeddf hefyd yn gofyn i ysgolion a cholegau roi sylw dyledus i'r angen i ddileu gwahaniaethu ac i hyrwyddo cyfle cyfartal a meithrin cysylltiadau da rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig a'r rhai nad ydynt yn ei rhannu.

Mae **gwahaniaethu uniongyrchol** yn digwydd pan fydd rhywun yn cael ei drin/ei thrin, neu a fyddai'n cael ei drin/ei thrin, yn llai ffafriol nag unigolyn arall ar sail crefydd neu gred.

Mae **gwahaniaethu anuniongyrchol** yn digwydd pan fydd darpariaeth, maen prawf neu arferiad sy'n berthnasol i bawb yn rhoi'r rheiny sy'n rhannu nodwedd warchoddedig (e.e. crefydd neu gred benodol) dan anfantais a lle na ellir dangos bod y ddarpariaeth/maen prawf/arferiad yn ddull cymesur o gyrraedd nod dilys.

⁴ Cymerwyd y data am grwpiau ethnig fesul awdurdod lleol yn y DU o wefan y Swyddfa Ystadegau Gwladol.

⁵ Runnymede Trust, *Islamophobia: A Challenge for Us All*, 1997.

⁶ Mae rhai eithriadau i ysgolion sydd â chymeriad crefyddol ac nid yw rhai meysydd o addysg e.e. cynnwys y cwricwlwm, wedi'u cynnwys yn y ddeddfwriaeth. Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar wefan y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol.

Mae **erledigaeth** yn digwydd pan fydd rhywun yn cael eu trin yn llai ffafrinol nac eraill oherwydd rhywbeth y maent wedi'i wneud mewn cysylltiad â'r Ddeddf (e.e. dod ag achos neu wneud honiad) neu os bydd rhywun arall yn credu eu bod wedi gwneud un o'r pethau yma. Gallai plentyn neu rywun ifanc gael eu herlid oherwydd rhywbeth a wnaed i riant neu frawd/chwaer.

Mae **afkonyddu'n** digwydd pan fydd rhywun yn dioddef ymddygiad nad ydynt yn ei ddymuno ar sail crefydd neu gred gyda'r pwrpas neu'r effaith o amharchu eu hurddas, neu greu amgylchedd iddynt sy'n frawychus, gelyniaethus, diraddiol gwaradwyddus neu sarhaus.⁷

Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 yn gosod Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus ar ysgolion a cholegau yng Nghymru, Lloegr a'r Alban. Mae'r ddyletswydd yn gofyn i ysgolion a cholegau roi sylw dyledus i'r angen i:

- ddileu gwahaniaethu anghyfreithlon;
- hyrwyddo cyfle cyfartal; ac i
- feithrin cysylltiadau da rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig a'r rhai nad ydynt yn ei rhannu.

Mae gan ysgolion a cholegau ddyletswyddau penodol i gyhoeddi gwybodaeth i ddangos sut y maent yn cydymffurfio â Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus, ac i osod a chyhoeddi amcanion cydraddoldeb. Dylid diweddarau'r wybodaeth gyhoeddedig bob blwyddyn, a dylid cyhoeddi'r amcanion o leiaf unwaith bob pedair blynedd. Mae NASUWT yn argymhell y dylai gwybodaeth gyhoeddedig ymdrin ag Islamoffobia, ac y dylai ysgolion a cholegau ystyried gosod amcan penodol i atal a mynd i'r afael ag Islamoffobia.

Bwriad Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus yw helpu ysgolion a cholegau i ymdrin â materion cydraddoldeb yn rhan o'u prosesau safonol o gynllunio polisiâu a gwneud penderfyniadau. Mae hyn yn golygu bod angen i ysgolion a cholegau gasglu tystiolaeth am faterion cydraddoldeb yn systematig a defnyddio'r dystiolaeth honno i ganfod beth fydd effeithiau tebygol cynigion ar grwpiau o bobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig. Hefyd mae angen iddynt fonitro a gwerthuso sut mae penderfyniadau'n effeithio ar bobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig. Felly, mae angen i ysgolion a cholegau asesu, monitro a gwerthuso sut mae cynlluniau a phenderfyniadau'n effeithio ar Fwslimiaid, a gweithredu i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau. Mae angen i ysgolion a cholegau hefyd ganfod cyfleoedd i hyrwyddo cyfle cyfartal a meithrin cysylltiadau da rhwng Mwslimiaid a chymunedau eraill.

Polisiâu cenedlaethol i fynd i'r afael ag Islamoffobia ac eithafiaeth

Nid oes unrhyw bolisiâu cenedlaethol penodol i ysgolion a cholegau ar atal a mynd i'r afael ag Islamoffobia.

Mae'r Strategaeth 'Prevent' (Atal) yn un llinyn o strategaeth gwrthderfysgaeth Llywodraeth y DU ac mae'n berthnasol ar draws y DU. Dyma'r diffiniad o 'eithafiaeth' yn y strategaeth:

⁷ Nodwch nad yw'r diffiniad hwn o afkonyddu'n berthnasol i ddisgyblion ysgol mewn cysylltiad â chrefydd neu gred. Byddai unrhyw achos yn erbyn yr ysgol yn cael ei wneud ar sail gwahaniaethu uniongyrchol.

'gwrthwynebiad lleisiol neu weithredol i werthoedd Prydeinig sylfaenol, gan gynnwys democratiaeth, rheolaeth y gyfraith, rhyddid unigol a pharch a goddefgarwch tuag at y rheiny sydd â ffydd neu gred wahanol'.

Yn 2013, sefydlodd y Llywodraeth Glymblaid y Tasglu Mynd i'r Afael â Radicaleiddio ac Eithafiaeth i ganfod meysydd "lle gellid gwella'r dull a ddefnyddir ar hyn o bryd i frwydro yn erbyn eithafiaeth". Ym mis Rhagfyr 2013, cyhoeddodd y Tasglu adroddiad sy'n nodi cynlluniau i newid y ddeddfwriaeth, y rheoliadau a'r polisiau. Heblaw ei fod yn nodi'n wahanol, mae'r argymhellion yn berthnasol i ysgolion a cholegau ledled y DU.

Dywedodd yr Adroddiad bod yn rhaid ymdrin â phob math o eithafiaeth, gan gynnwys Islamoffobia a Neo-Natsiaeth, ond canolbwyntiodd yr Adroddiad yn bennaf ar ffyrdd o fynd i'r afael â bygythiad Al-Qaeda. O ganlyniad, mae'r ffyrdd o fynd i'r afael ag eithafiaeth yn canolbwyntio ar y strategaethau a fabwysiadwyd gan derfysgwyr sy'n gysylltiedig ag Al-Qaeda yn hytrach na strategaethau i fynd i'r afael ag Islamoffobia ac eithafiaeth adain dde.

Nododd yr Adroddiad gynlluniau i wella'r oruchwyliaeth dros ysgolion atodol crefyddol drwy gyflwyno cod ymarfer gwirfoddol "i amddiffyn plant a phobl ifanc rhag niwed, gan gynnwys eu diogelu rhag safbwyntiau anoddefgar ac eithafol".

Roedd Deddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch 2015 yn cyflwyno cyfrifoldebau newydd ac arwyddocaol ar ysgolion, colegau a'u staff mewn perthynas â'r risg fod plant a phobl ifanc yn cael eu denu at derfysgaeth ac ideolegau y gellir eu defnyddio i gyfiawnhau gweithgareddau terfysgol. Yn benodol, mae'r strategaeth Prevent yn gosod dyletswydd ar ysgolion a cholegau i atal plant a phobl ifanc rhag ymwneud â therfysgaeth na chefnogi terfysgaeth.

Mae'r rhaglen 'Channel', sy'n cefnogi unigolion sydd mewn perygl o gael eu radicaleiddio, yn ofyniad cyfreithiol yng Nghymru a Lloegr. Mae canllawiau'r rhaglen Channel yn cyfeirio'n benodol at ddulliau o amddiffyn plant a phobl ifanc rhag bygythiad y mudiadau terfysgol yn Syria ac Irac, a grwpiau sy'n gysylltiedig ag Al-Qaeda. Mae'r rhaglen hefyd yn cydnabod fod terfysgwyr sy'n gysylltiedig â'r dde eithafol yn parhau'n fygythiad i ddiogelwch a diogelu. Bydd gofyn i ysgolion, colegau, awdurdodau lleol a chyrrff eraill sicrhau fod plant a phobl ifanc yn cael eu hamddiffyn rhag niwed, gan gynnwys eu diogelu rhag radicaleiddio. Bydd hyn yn dod â goblygiadau pwysig i athrawon ac arweinwyr ysgolion a cholegau yng Nghymru a Lloegr.

Dylai ysgolion a cholegau ateb y gofynion cyfreithiol o dan y strategaeth Prevent a'r rhaglen Channel drwy osod eu cyfrifoldebau o fewn eu gwaith ehangach i atal a mynd i'r afael â gwahaniaethu, hyrwyddo cyfle cyfartal, meithrin cysylltiadau da rhwng grwpiau o bobl, a hybu cydlyniant cymunedol a chymdeithasol.

Ni fydd y canlynol yn broblem fawr mewn llawer o ysgolion a cholegau: eithafiaeth sy'n gysylltiedig â'r mudiadau terfysgol Islamaidd sy'n gweithredu'n bennaf yn Syria ac Irac, yn arbennig y mudiad y cyfeirir ato'n gyffredin fel y Wladwriaeth Islamaidd, ISIS, ISIL neu Daesh, yn ogystal â grwpiau sy'n gysylltiedig ag Al-Qaeda. Bydd mathau eraill o eithafiaeth yn llawer mwy tebygol o ddigwydd. Felly, dylai ysgolion a cholegau sicrhau eu bod yn ateb

y strategaeth Prevent a'r rhaglen Channel drwy ymdrin â phob math o eithafiaeth ac anoddefgarwch, gan gynnwys eithafiaeth adain dde ac Islamoffobia.

Dylai ysgolion a cholegau sicrhau eu bod yn defnyddio dull strategol o atal a mynd i'r afael ag eithafiaeth. Mae hyn yn golygu, er enghraifft, y dylent drafod eu camau gweithredu mewn ymateb i'r strategaeth Prevent a'r rhaglen Channel yn rhan o'u prosesau cynllunio strategaethau a gwneud penderfyniadau. Mae'n golygu y dylai'r polisïau a'r camau gweithredu i atal a mynd i'r afael ag eithafiaeth gael eu harwain gan werthoedd ac ethos y sefydliad. Mae hyn hefyd yn golygu y dylai'r polisïau a'r camau gweithredu i atal a mynd i'r afael ag eithafiaeth gael eu cynnwys mewn polisïau a strategaethau megis y rhai sy'n ymwneud â diogelu a sicrhau lles y myfyrwyr a'r staff, rheoli ymddygiad, y cwricwlwm, ymgysylltiad cymunedol a gwaith partneriaeth.

Mae'n annhebygol y bydd ysgolion a cholegau'n gallu atal a mynd i'r afael ag eithafiaeth yn effeithiol heblaw eu bod yn gweithio'n agos gyda sefydliadau eraill. Bydd hi'n bwysig rhannu gwybodaeth am broblemau posibl a defnyddio'r wybodaeth arbenigol a'r arbenigedd sydd ar gael mewn sefydliadau eraill. Mae angen i ysgolion a cholegau wybod sut y gallent basio gwybodaeth i'r Byrddau Prevent os byddent angen gwneud hynny. Efallai y bydd sefydliadau cymunedol mewn sefyllfa dda i bennu a yw digwyddiadau sy'n codi mewn ysgolion neu golegau'n rhan o broblem ehangach yn yr ardal. Efallai hefyd y byddent yn gallu cynnig cyngor a chefnogaeth arbenigol i ysgolion a cholegau, gan gynnwys cyfrannu at y cwricwlwm.

I gael gwybodaeth fanylach am y strategaeth Prevent, gwelwch gyhoeddiad NASUWT *Y Strategaeth Prevent* (www.nasuw.org.uk).

Mynd i'r afael ag Islamoffobia ac eithafiaeth mewn lleoliadau addysg

Rhaid i bob ysgol a phob coleg ymdrin ag Islamoffobia, faint bynnag o Fwslimiaid sydd ymysg eu staff a'u myfyrwyr.

Mae angen i ysgolion a cholegau gymryd camau i sicrhau fod:

- yr ysgol/coleg yn hybu hinsawdd o barch i amrywiol gredoau ac arferion crefyddol;
- pob un o'r myfyrwyr, yr aelodau o staff a'r rhieni/gofalwyr o fewn cymuned yr ysgol/coleg yn teimlo'n ddiogel ac yn teimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi;
- y cwricwlwm yn adlewyrchu ac yn cynrychioli'r amrywiaeth ethnig, diwylliannol a chrefyddol yn y DU a'r byd yn fanwl gywir, ac yn ymdrin â phroblemau gyda gwahaniaeth ac amrywiaeth mewn ffordd sy'n mynd yn erbyn tybiaethau rhagfarnllyd am grwpiau ethnig, diwylliannol a chrefyddol;
- stereoteipiau a thybiaethau di-sail yn cael eu herio gyda gwybodaeth ffeithiol gadarn;
- pawb yn cadw eu llygaid yn agored i sylwi ar unrhyw arwyddion o alw enwau, cam-drin neu fwlio sy'n cynnwys unrhyw aelod o gymuned yr ysgol/coleg;
- yr holl achosion o alw enwau, cam-drin a bwlio'n cael eu hadrodd, eu cofnodi a'u trin yn brydlon ac mewn dull sensitif;
- barn ac anghenion y staff a'r myfyrwyr o bob cefndir ethnig neu grefyddol yn cael eu hadnabod, a hynny drwy ymgynghori â nhw hefyd, a bod yr wybodaeth hon yn cael ei defnyddio wrth gynllunio polisïau a gwneud penderfyniadau;

- cynigion polisi a phenderfyniadau'n cael eu hasesu a'u monitro i ganfod beth fydd eu heffeithiau ar faterion ethnig, diwylliannol a chrefyddol;
- y trefniadau ar gyfer penodi, dyrchafu a datblygu staff yn agored, yn deg, yn eglur ac yn anwahaniaethol;
- y staff i gyd yn derbyn hyfforddiant a chefnogaeth addas i'w galluogi i fynd i'r afael â gwahaniaethu, bwlio ac aflonyddu, i hyrwyddo cyfle cyfartal ac i ymdrin â materion amrywiaeth ethnig, diwylliannol a chrefyddol;
- systemau priodol yn eu lle ar gyfer monitro fesul grŵp ethnig a chrefyddol, gan gynnwys monitro cyrhaeddiad a chynnydd myfyrwyr, prosesau derbyn myfyrwyr i'r ysgol/coleg a'u cosbi (gan gynnwys eu heithrio), prosesau o recriwtio, dethol, penodi a dyrchafu staff (gan gynnwys dyfarnu pwyntiau am gyfrifoldebau) a datblygu staff yn broffesiynol; a
- phan fo'r gwaith monitro'n dangos gwahaniaethau/bylchau rhwng grwpiau o'r staff/myfyrwyr, bod camau'n cael eu cymryd, gan gynnwys strategaethau gweithredu cadarnhaol, i fynd i'r afael â'r anghydraddoldebau ac i wella'r deilliannau.

Yng nghyd-destun y pwyntiau sydd wedi'u rhestru uchod, mae gan arweinwyr ysgolion a cholegau rôl hanfodol i'w chwarae mewn sicrhau fod problemau sy'n ymwneud ag Islamoffobia'n cael eu hadnabod a'u trin yn briodol ac yn effeithiol. Mae angen iddynt sicrhau bod:

- materion cydraddoldeb yn cael eu hadnabod a'u trin drwy brosesau cynllunio strategaethau a gwneud penderfyniadau;
- y staff a'r myfyrwyr i gyd yn gwybod am y polisi cydraddoldeb a'r gweithdrefnau cysylltiedig, a bod y polisi a'r gweithdrefnau'n cael eu gweithredu'n gyson ac yn gydlynol ar draws y sefydliad;
- y cyfrifoldeb am fynd i'r afael ag Islamoffobia a hybu arferion da'n gyfrifoldeb ar y cyd;
- holl aelodau'r staff yn cael eu hyfforddi a'u cefnogi'n briodol i'w galluogi i gyflawni eu rolau a'u cyfrifoldebau.

Dylai arweinwyr ysgolion a cholegau sicrhau nad yw aelodau unigol o'r staff yn teimlo'n ynysig neu'n agored i niwed am eu bod yn herio Islamoffobia a hiliaeth, neu'n hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth drwy eu haddysgu. Dylai arweinwyr ysgolion gofio y gallai rhai aelodau o staff, yn arbennig staff Mwslimaidd a staff o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig, fod yn arbennig o agored i niwed os nad yw'r ysgol yn defnyddio dull o ymdrin ar y cyd â'r materion hyn.

i. cynnwys cyrff allanol yn y gwaith o atal a mynd i'r afael ag Islamoffobia

Efallai y bydd sefydliadau lleol yn gallu darparu cyngor a chefnogaeth ynglŷn ag atal a mynd i'r afael â gwahaniaethu a rhagfarn, gan gynnwys eu darparu drwy'r cwricwlwm. Efallai hefyd y byddent yn gallu cyfeirio'r ysgol neu goleg at rwydweithiau sy'n cynnig cymorth a chyngor ynglŷn â defnyddio'r cwricwlwm i hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth. Gallai ysgolion hefyd gysylltu â'u hawdurdod lleol neu noddwr eu hysgol i gael cyngor a chefnogaeth.

Pan fydd ysgolion neu golegau'n wynebu problemau yn ymwneud ag Islamoffobia ac mae'n ymddangos bod hyn yn gysylltiedig â thensiynau yn yr ardal leol, yna bydd hi'n arbennig o bwysig eu bod yn sefydlu cysylltiadau â sefydliadau lleol sy'n gweithio i fynd i'r afael ag achosion o wahaniaethu ar sail hil neu grefydd a gwella cysylltiadau rhwng cymunedau, er enghraifft fforwm gwrth-aflonyddu, Cyngor Cydraddoldeb a Hawliau Dynol neu Gyngor Cydraddoldeb Hiliol.

Os oes problemau'n bodoli'n lleol, dylai'r ysgol neu'r coleg wneud asesiad o'r risgiau i iechyd a diogelwch. Dylent hefyd ystyried ymgynghori ag arbenigwyr priodol, gan gynnwys y gymuned leol, sefydliadau crefyddol ac undebau llafur.

Yn dibynnu ar ddirifoldeb unrhyw achos o fwlio neu aflonyddu sy'n codi, efallai y bydd hi'n briodol cysylltu â'r heddlu.

Mae rhagor o ffynonellau cyngor a chefnogaeth wedi'u rhestru yn yr adran 'Gwybodaeth bellach'.

ii. Cod gwisgo

Bydd rhai Mwslimiaid yn dilyn cod gwisgo penodol sy'n dangos eu bod yn Fwslimiaid. Gallai hyn achosi iddynt wynebu casineb a cham-drin. Yn yr un modd, gallai rhai pobl wneud tybiaethau am Fwslimiaid ar sail stereoteipiau am wisg Fwslimaidd. Er enghraifft, efallai y byddent yn tybio fod pob Mwslim yr un fath, fod Mwslimiaid yn ystyried merched yn israddol neu fod merched Mwslimaidd yn oddefol. Mae'n debyg y bydd canfyddiadau pobl bod Mwslimiaid yn 'wahanol' yn cynyddu tensiynau o fewn ysgolion neu golegau a gallai hynny ei gwneud hi'n anodd i'r myfyrwyr a/neu'r staff gydweithio'n dda.

Mae'n hollbwysig bod ysgolion a cholegau'n adnabod ac yn herio unrhyw ragfarn a gwahaniaethu sy'n ymwneud â chodau gwisgo. Bydd cyflwyno polisi wisg sy'n sensitif i anghenion Mwslimiaid yn helpu i wneud y staff a'r myfyrwyr yn fwy ymwybodol o wahaniaethu a rhagfarn. Yn ogystal, bydd yn helpu ysgolion a cholegau i osgoi gwahaniaethu ac i hybu cydlyniant cymdeithasol a chymunedol.

Mae'r gyfraith achosion yn hysbysu beirmiadaethau am wahaniaethu a gallai achosion sy'n cynnwys honiadau am wahaniaethu fod yn gymhleth. Dylai ysgolion a cholegau fod yn ymwybodol o ganlyniadau'r gyfraith achosion berthnasol, ac hefyd o'r camau y dylent eu cymryd i leihau'r risgiau o wahaniaethu.

Gall materion yn ymwneud â wisg fod yn gymhleth. Mewn un achos sy'n amlygu'r cymhlethdod hwn aeth myfyriwr ati i gwyno yn erbyn ei hysgol am wahaniaethu ar sail hil am ei bod wedi cael ei heithrio o'r ysgol am wisg jilbab nad oedd, ym marn yr ysgol, yn rhan o'r wisg ysgol. I ddechrau, roedd penderfyniad y tribiwnlys o blaid yr ysgol, ond gwyrddrowyd y farn hon yn ddiweddarach o blaid y myfyriwr. Yn y diwedd, aeth yr achos i Dŷ'r Arglwyddi lle gwyrddrowyd y penderfyniad unwaith eto ac y cafwyd yr ysgol yn ddiuog o wahaniaethu.

Yn gyffredinol, mae'r farn mewn achosion o'r fath wedi bod o blaid caniatáu i ferched Mwslimaidd sy'n dymuno gwisgo 'gwisg ddiymhongar' megis sialwar camus a sgarff pen wneud hynny.

Yr hyn sy'n hanfodol ei gofio yw y bydd canlyniad unrhyw honiad o wahaniaethu'n dibynnu ar yr amgylchiadau sy'n benodol berthnasol i'r achos arbennig hwnnw. Felly, ni ddylai ysgolion a cholegau dybio y gallent wahardd math arbennig o wisg am fod honiadau o wahaniaethu yn erbyn rhywun sydd eisiau gwisgo'r math hwnnw o wisg wedi methu yn y gorffennol.

Os bydd penderfyniad i wrthod math arbennig o wisg yn arwain at gŵyn am wahaniaethu, bydd angen i'r ysgol neu'r coleg allu dangos bod y penderfyniad yn 'ddull cymesur o gyflawni nod cyfreithlon'. Yn ymarferol, mae hyn yn golygu bod angen i ysgolion a cholegau edrych yn ofalus iawn ar eu polisiau gwisg.

Rhaid cofio **nad** oes raid i unrhyw newid a wneir i bolisiau gwisg ar sail crefydd i un unigolyn gael ei ailadrodd i bob gweithiwr neu fyfyrwr. Nid yw'n wahaniaethu uniongyrchol anghyfreithlon i drin pobl yn wahanol os yw eu sefyllfaoedd yn wahanol.

Mae ysgolion a cholegau'n fwyaf tebygol o osgoi honiadau o wahaniaethu ar sail gwisg os byddent yn ystyried materion cydraddoldeb hiliol a chrefyddol wrth iddynt ddatblygu ac adolygu polisiau gwisg. Bydd cynnwys y staff, y myfyrwyr a'u rhieni mewn trafodaethau a phenderfyniadau am godau gwisgo'n helpu i sicrhau bod y polisiau'n darparu ar gyfer anghenion a disgwyliadau gwahanol grwpiau. Mae angen i ysgolion a cholegau hefyd edrych y tu hwnt i'w cymuned agosaf (eu staff, eu myfyrwyr a'u rhieni) a chanfod ac ystyried sylwadau'r cymunedau lleiafrifoedd ethnig a'r cymunedau crefyddol yn yr ardal.

iii. Trefniadau ar gyfer addoli a gweddïo

Does dim gofyniad cyfreithiol i ysgolion neu golegau, fel sefydliadau addysgol neu gyflogwyr, ddarparu cyfleusterau gweddïo. Fodd bynnag, mewn rhai achosion, gallai methu â darparu cyfleusterau o'r fath achosi gwahaniaethu anuniongyrchol.

Mae'n arfer da i ddarparu cyfleusterau sy'n galluogi i'r myfyrwyr a'r staff weddio neu hunanfyfrio. Os darperir cyfleusterau i un grŵp o staff neu fyfyrwyr, gallai methu â gwneud trefniadau tebyg i grwpiau eraill o'r staff neu'r myfyrwyr achosi honiad o wahaniaethu anuniongyrchol. Felly, dylai ysgolion neu golegau sicrhau bod unrhyw gyfleusterau a ddarperir yn darparu ar gyfer grwpiau o staff a myfyrwyr, gan gynnwys Mwslimaidd a'r rheiny sydd heb grefydd neu gred benodol. Gallai'r ddarpariaeth, er enghraifft, fod yn ystafell dawel y gellir ei defnyddio ar gyfer gweddïo neu fyfrio.

Mae angen i ysgolion a cholegau sicrhau bod cyfleusterau a ddarperir ar gyfer gweddïo neu hunanfyfrio'n ateb anghenion y rheiny sy'n defnyddio neu a allai ddefnyddio'r cyfleusterau. Os oes aelodau Mwslimaidd ymysg y staff a'r myfyrwyr, bydd hyn yn cynnwys sicrhau bod cyfleusterau gerllaw i alluogi i'r unigolyn bureiddio (ymolchi cyn gweddïo). Bydd hefyd yn cynnwys sicrhau bod mannau ar wahân i

aelodau gwrywaidd a benywaidd o'r staff neu'r myfyrwyr, e.e. ystafelloedd ar wahân neu ran o ystafell sydd wedi'i gwahanu gyda llen.

Dylai ysgolion a cholegau ymgynghori â'u staff a'u myfyrwyr am eu hanghenion a'u cynnwys mewn trafodaethau a phenderfyniadau am ddarparu cyfleusterau gweddio ac ystafelloedd tawel. Dylent hefyd fonitro'r defnydd a wneir o'r cyfleusterau a cheisio adborth i adnabod ac ymdrin ag unrhyw broblemau neu bryderon.

Cyngor i aelodau NASUWT a Chynrychiolwyr NASUWT yn y Gweithle

Os bydd aelod yn gweld neu'n credu eu bod yn dioddef gwahaniaethu ar sail hil neu grefydd neu gred, dylent gysylltu â'u Cynrychiolydd NASUWT ar unwaith i gael cyngor a chefnogaeth.

Dylai Cynrychiolwyr NASUWT wirio a yw:

- yr ysgol neu'r coleg yn cydymffurfio â gofynion Deddf Cydraddoldeb 2010 ar bapur ac yn eu hagwedd. Mae'r pwynt olaf yma'n arbennig o bwysig am fod Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus yn ymwneud ag ymwreiddio 'meddylfryd' a gweithredoedd cydraddoldeb ym mholisiâu, arferion a diwylliant y sefydliad;
- yr ysgol neu'r coleg wedi cyhoeddi gwybodaeth ynglŷn â'r ffordd y maent yn dileu gwahaniaethu ac yn hyrwyddo cyfle cyfartal a meithrin cysylltiadau da rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig a'r rhai nad ydynt yn ei rhannu;
- yr wybodaeth gyhoeddedig yn cydnabod a, lle bo'n briodol, yn ymdrin â materion Islamoffobia;
- yr ysgol neu'r coleg wedi gosod amcanion cydraddoldeb;
- yr amcanion cydraddoldeb yn cynnwys Islamoffobia ac elfennau perthnasol o wahaniaethu ar sail hil neu grefydd fel y bo'n briodol;
- yr amcanion cydraddoldeb wedi'u cynnwys mewn cynlluniau strategol;
- tystiolaeth yn dangos yn glir bod camau gweithredu'n cael eu cymryd i gyflawni'r amcanion cydraddoldeb;
- unrhyw dystiolaeth sydd ar gael yn dangos bod gwelliannau'n cael eu gwneud, a bod rheolwyr yr ysgol neu'r coleg yn adnabod ac yn ymdrin ag unrhyw faterion neu broblemau sy'n codi;
- rheolwyr yr ysgol neu'r coleg yn ymgynghori â NASUWT ac undebau eraill am gynllunio, datblygu a gweithredu polisiâu;
- cwynion am wahaniaethu, aflonyddu a bwlio, gan gynnwys gwahaniaethu, aflonyddu a bwlio ar sail hil neu grefydd, yn cael eu monitro er mwyn adnabod problemau penodol neu faterion arbennig sydd angen sylw.

Gwybodaeth bellach

1001 Inventions

O dan y teitl byd-eang hwn, mae 1001 Inventions yn hyrwyddo ac yn tynnu sylw at arloesedd Mwslimiaid a'u cyfraniadau drwy'r oesoedd at wahanol feysydd o'r gwyddorau. Ymysg yr hyn a gynigiant y mae rhaglenni addysgol, arddangosfeydd ac adnoddau. Mae rhagor o wybodaeth ar: www.1001inventions.com.

Tŷ Anne Frank

Mae'r ganolfan addysgol hon yn darparu arweiniad ynglŷn ag addysgu am Wrth-Semitiaeth a hybu goddefgarwch a gwrth-hiliaeth yn gyffredinol: www.annefrank.org.

Caabu (Council for Arab-British Understanding)

Cenhadaeth y sefydliad trawsbleidiol dielw hwn yw gweithio tuag at bolisi'r DU ar gyfer y Dwyrain Canol sy'n hyrwyddo datrys gwrthdaro, hawliau dynol a chymdeithas sifil yn y byd Arabaidd drwy ddadl wybodus a goddefgarwch cilyddol: www.caabu.org.

Canolfannau Addysg Datblygiad

Mae'r rhain yn canolbwyntio ar y dimensiwn byd-eang mewn addysgu ac mae hyn yn cynnwys materion yn ymwneud ag Islamoffobia. Maent yn darparu adnoddau, yn cynnal hyfforddiant a digwyddiadau, ac yn cynnig cyfleoedd i ysgolion a cholegau rwydweithio gydag ysgolion eraill yn yr ardal. Mae manylion y Canolfannau Addysg Datblygiad yng Nghymru ar gael ar wefan Think Global: <https://globaldimension.org.uk/support/local-support/?region=wales>.

EqualiTeach

Sefydliad hyfforddi ac ymgynghori dielw sy'n gweithio gyda sefydliadau addysg ledled y DU i helpu i hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth a mynd i'r afael â gwahaniaethu yn yr ystafell ddosbarth. (Gwelwch hefyd yr adnodd addysgu 'Universal Values', a gynhyrchwyd gan EqualiTeach mewn partneriaeth â NASUWT gyda'r nod o roi'r gallu i ysgolion ymateb mewn ffordd gydlynol i'r gofynion i hyrwyddo gwerthoedd Prydeinig sylfaenol yn weithredol.) www.equaliteach.co.uk.

Y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol

Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol wedi cynhyrchu canllawiau anstatudol i ysgolion a cholegau: www.equalityhumanrights.com/cy/comisiwn-yng-nghymru.

Yr Uned Her Cydraddoldeb i Addysg Uwch (ECU)

Mae'r Uned Her Cydraddoldeb wedi cynhyrchu canllawiau ar sut i fynd i'r afael â gwahaniaethu ar sail grefyddol ym maes addysg uwch. Er bod y canllawiau hyn i sefydliadau addysg uwch, gallent fod yn ddefnyddiol hefyd i golegau addysg bellach: www.ecu.ac.uk.

Facing History and Ourselves

Mae'r sefydliad hwn sydd wedi'i seilio yn Unol Daleithiau America'n gweithio i frwydro yn erbyn hiliaeth, Gwrth-Semitiaeth a rhagfarn. Mae'r sefydliad yn darparu ystod o adnoddau addysgol (yn y Saesneg yn unig): www.facinghistory.org.

Rhaglen Dysgu Byd-eang

Nod y rhaglen yw rhoi cyfle i ysgolion rwydweithio gydag ysgolion eraill ar faterion yn ymwneud â 'dysgu byd-eang', gan gynnwys defnyddio ffynonellau cefnogaeth ac arbenigedd mewn ysgolion eraill: <http://globaldimension.org.uk/glp>.

Insted

Ymgynghoriaeth sy'n rhoi cyngor ac arweiniad i ysgolion, colegau ac awdurdodau lleol ar gydraddoldeb ac amrywiaeth ym maes addysg. Mae eu gwefan yn cynnwys arweiniad penodol ar atal a mynd i'r afael ag Islamoffobia: www.insted.co.uk.

Lifeworlds Learning

Mae hwn yn rhoi cefnogaeth i ysgolion a sefydliadau eraill ar faterion yn ymwneud â dysgu byd-eang a chynaliadwyedd: www.lifeworldslearning.co.uk.

Organisation of Islamic Cooperation (OIC)

Mae hwn yn sefydliad rhynglywodraethol sy'n amcanu i gryfhau cydweithrediad rhwng aelod-wladwriaethau ym maes addysg, gwyddoniaeth a diwylliant. Mae hefyd yn monitro ac yn adrodd ar anoddefgarwch a gwahaniaethu yn erbyn Mwslimiaid: <http://www.oic-oci.org>.

OSCE/ODIHR, Cyngor Ewrop, UNESCO (2011)

Guidelines for Educators on Countering Intolerance and Discrimination against Muslims: Addressing Islamophobia through Education – mae'r canllawiau hyn yn awgrymu strategaethau y gallai ysgolion a cholegau eu mabwysiadu i atal ac i fynd i'r afael ag anoddefgarwch a gwahaniaethu yn erbyn Mwslimiaid. Mae hefyd yn cynnwys dolenni at wefannau, adnoddau a phecynnau gwybodaeth y gall ysgolion a cholegau eu defnyddio. Mae'r canllawiau hyn ar gael (mewn nifer o ieithoedd, ac eithrio'r Gymraeg ar hyn o bryd) i'w lawrlwytho ar: www.osce.org/odihr/84495.

Dangos y Cerdyn Coch i Hiliaeth

Mae Dangos y Cerdyn Coch i Hiliaeth yn cynhyrchu adnoddau addysgol gwrth-hiliaeth, gan ddefnyddio pêl-droedwyr proffesiynol i frwydro yn erbyn hiliaeth. Mae Dangos y Cerdyn Coch i Hiliaeth hefyd wedi cynhyrchu pecyn addysg gwrth-Islamoffobia (yn y Gymraeg a'r Saesneg) gyda ffilm y gellir ei ddefnyddio mewn ysgolion a lleoliadau addysg eraill: www.theredcard.org/wales a www.theredcard.org/resources-and-activities.

Think Global

Mae hwn yn sefydliad aelodaeth sy'n gweithio i addysgu ac ennyn diddordeb pobl yn y DU mewn materion byd-eang. Mae Think Global yn cynnal gwefan dimensiynau byd-eang i ysgolion. Mae gwefan Think Global hefyd yn rhoi manylion y Canolfannau Addysg Datblygiad Lleol ledled y DU: www.think-global.org.uk.

UNESCO

Learning to Live Together: An Intercultural and Interfaith Programme for Ethics Education

Nod y pecyn cymorth hwn (sydd ar gael mewn nifer o ieithoedd, ac eithrio'r Gymraeg ar hyn o bryd) yw helpu pobl ifanc i ddatblygu sgiliau i wneud penderfyniadau moesegol a meithrin

naws o berthyn, cymuned a gwerthoedd drwy addysgu a thrwy oddefgarwch cilyddol: <https://ethicseducationforchildren.org/en/knowledge-center/documents/learning-to-live-together>.

UNESCO (2014), Stopping Violence in Schools: A Guide for Teachers

Mae'r canllaw hwn (sydd ar gael mewn nifer o ieithoedd, ac eithrio'r Gymraeg ar hyn o bryd) wedi'i fwriadu i athrawon ac mae'n rhoi cyngor ymarferol am wahanol fathau o drais a sut i'w atal: www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/stopping_violence_in_schools_a_guide_for_teachers/.

Rights Respecting Schools Award (RRSA) [Gwobrau i Ysgolion sy'n Parchu Hawliau'r Plentyn] UNICEF UK

Mae'r gwobrau hyn i ysgolion ledled y DU wedi'u seilio ar egwyddorion cydraddoldeb, urddas, parchu, cyfranogi, a pheidio â gwahaniaethu. Nod y gwobrau RRSA yw rhoi Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn wrth wraidd diwylliant ac ethos pob ysgol er mwyn hybu lles y plentyn: <https://www.unicef.org.uk/rights-respecting-schools>.

Cynghrair Gwareiddiadau'r Cenhedloedd Unedig (UNAOC)

Maent yn darparu deunyddiau ac adnoddau ar gyfer Addysg am Grefyddau a Chredoau. Mae llawer o wybodaeth ac adnoddau ar gael (yn y Saesneg yn unig ar hyn o bryd) ar: <http://erb.unaoc.org>.

Young, Muslim & Citizen – Identity, Empowerment and Change

Mae pecyn adnoddau ar-lein ar gael (yn y Saesneg yn unig ar hyn o bryd) i rieni, athrawon a phobl eraill sy'n gweithio gyda phobl ifainc o gefndiroedd Mwslimaidd ar: www.youngmuslimcitizens.org.uk.

029 2054 6080
rc-wales-cymru@mail.nasuwat.org.uk
www.nasuwat.org.uk

